

ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ім. М. Коцюбинського

ПРИРОДНИЧО-ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра географії

ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему: «ДИНАМІКА СТАНУ ДОВКІЛЛЯ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ»

Студентки 2 курсу групи МНЗ

Галузі знань 10 Природничі науки

Спеціальності 103 Науки про Землю*

БОГДАНЮК Анастасії Вячеславівни

Науковий керівник: доцент кафедри географії,

кандидат геогр. наук Яцентюк Ю.В.

Національна шкала _____

Кількість балів _____ Оцінка ECTS _____

Голова комісії _____

Члени комісії _____

м. Вінниця – 2018 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ	
ВИВЧЕННЯ ДИНАМІКИ СТАНІВ ДОВКІЛЛЯ	6
1.1. Екологічна парадигма та довкілля	6
1.2. Поняття «стан довкілля»	11
1.3. Динаміка стану довкілля	14
1.4. Методологічні основи дослідження довкілля та його станів	16
Висновки до розділу 1	20
РОЗДІЛ 2. ДИНАМІКА СТАНУ КОМПОНЕНТІВ ВІННИЦЬКОЇ	
ОБЛАСТІ	21
2.1. Атмосферне повітря	21
2.2. Кліматичні зміни	24
2.3. Динаміка водних ресурсів	26
2.4. Динаміка змін земельного фонду	38
2.5. Динаміка лісових насаджень	46
2.6. Динаміка тваринного світу	47
Висновки до розділу 2	48
РОЗДІЛ 3. ЗАХОДИ З ОХОРОНИ ТА ОПТИМІЗАЦІЇ ДОВКІЛЛЯ	
ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ	50
3.1. Охорона та оптимізація природних компонентів регіону	50
3.2. Обґрунтування формування екологічної мережі Вінницької області ...	55
3.3. Сценарії трансформації довкілля Вінницької області	61
Висновки до розділу 3	63
ВИСНОВКИ	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	68

ВСТУП

Актуальність досліджень. Довкілля – поняття насамперед антропоцентричне. Зазвичай, середовище, що оточує людину, формує природні об'єкти та явища. Проте, аналізуючи природу як середовище мешкання людини, увагу слід зосереджувати на тих її властивостях, які визначають можливість здорового біологічного і соціального життя населення. Людина взаємодіє не з окремими компонентами природи, а із складними природними і природно-антропогенними комплексами, що у сукупності утворюють природне середовище. Тому раціоналізація природокористування потребує пізнання цих комплексів в цілому, їхньої територіальної структури, формування та розвитку. Це найповніше реалізується в межах геоecологічного підходу. Eкологічна складова цього підходу полягає у вивченні об'єктів з точки зору їх взаємодії з оточуючим природним середовищем. Це дає можливість встановити негативні зміни навколишнього середовища та завчасно передбачити заходи з їхньої нейтралізації або пом'якшення. Географічна складова передбачає виявлення взаємозв'язків в природі, вивчення природних об'єктів як територіально цілісних і динамічних утворень, що дозволяє диференціювати види природокористування, виходячи з конкретної фізико-географічної обстановки.

Динаміка довкілля – це сукупність всіх зворотних змін, що відбуваються у межах єдиної структури і не призводять до якісних перетворень природних компонентів та геосистем. До них можна віднести багаторічні періодичні коливання властивостей компонентів і геосистем, відновлювальні зміни їхніх станів (наприклад, відновлення лісових біогеоценозів після вирубок і пожеж). Хоча в процесі динамічних змін не відбуваються зміни структури, проте йде повільна підготовка до неї. Урахування динамічних станів є дуже важливим при розробці практичних шляхів щодо охорони та оптимізації регіону.

При розробці пропозицій природоохоронного призначення дуже важливо забезпечити реалізацію принципу повсюдності природоохоронних заходів. Якщо враховувати незначну загальну площу цих природних комплексів та їхню

ізолюваність одна від одної, реалізувати цей принцип можна лише шляхом створення екологічної мережі з охопленням території рівня адміністративної області.

Об'єкт дослідження: довкілля Вінницької області.

Предметом дослідження динаміки станів довкілля є залежності, спрямовані на виявлення динамічної мінливості природних систем, а також динаміку їхніх взаємовідносин із різноваріантними антропогенними навантаженнями, охорона та оптимізація навколишнього середовища.

Мета дослідження: геоекологічний аналіз, оцінювання динаміки довкілля Вінницької області.

Для досягнення мети вирішувалися такі **завдання**:

- проаналізувати теоретико-методологічні засади вивчення динаміки стану довкілля;
- розкрити динаміку стану природних компонентів Вінницької області;
- розглянути практичні шляхи та розробити пропозиції щодо охорони та оптимізації довкілля Вінницької області.

Концептуальною основою і джерелами магістерської роботи є вчення про:

- довкілля: О.І. Бондар, 2011; В.П. Гаврилов, 2001; А. Я. Гаєв, 2004; Г.Н. Голубев, 1999; М.В. Короновський, 2011; Петров К.М., 2004; П.Г. Шищенко, 2014;
- принципи і методи досліджень довкілля висвітлені у працях І.П. Герасимова, В.А. Анучина, М.Ф. Реймерса, Л.Г. Руденка, В.М. Котлякова, В.С. Преображенського, П.Г. Шищенко, М.Я. Лемешева, О.І. Шаблія, І.О. Горленко, К.Н. Дьяконова, І.П. Ковальчука, Г.І. Денисика, В.П. Руденка, В.М. Петліна, І.Г. Черваньова, С.А. Генсірука, К.А. Позаченюк, В.О. Бокова, В.А. Барановського;
- розробці теоретичних і прикладних аспектів розбудови регіональних складових національної екомережі присвячені праці Я.С. Кравчука, С.І. Кукурудзи, О.О. Кагала, В.П. Коржика, В.П. Брусака, Ю.В. Зінька, М.М. Приходька, П.Л. Царика, В.П. Воровки, О.М. Деркача, А.В. Горбенко, Ю.В. Яцентюка.

Практична значимість дослідження. Розроблені в дипломній роботі теоретичні та регіональні аспекти вивчення станів довкілля та зібраний емпіричний матеріал можна використати при викладанні курсів «Екології», «Геоєкології», «Природничої географії Поділля», «Регіонального антропогенного ландшафтознавства» у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського.

Структура та обсяг дипломної роботи. Дипломна складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел (разом – 70). Обсяг дипломної – 78 сторінок, 16 рисунків, 21 таблиці.

безпеки: а) проектування та винесення в натуру прибережних захисних смуг річок та водойм області, виконання робіт з консервації деградованих, малопродуктивних та техногенно забруднених земель, рекультивації порушених земель; б) берегоукріплення водних об'єктів в межах населених пунктів; в) знешкодження, захоронення та зберігання непридатних, невизначених і заборонених хімічних засобів захисту рослин; г) будівництво полігонів твердих побутових відходів; д) впровадження в кожній територіальній громаді системи безпечного (роздільного) збирання, сортування, утилізації, захоронення твердих побутових відходів; е) збереження водноресурсних систем. Запровадження водозберігаючих форм розвитку економіки області, припинення скидів забруднюючих речовин у відкриті водойми та підземні водні горизонти, в першу чергу через будівництво та реконструкцію очисних споруд каналізації в усіх районних центрах області; є) досягнення оптимальної для регіону площі лісистості не менше 15%;

припинення втрат біологічного та ландшафтного різноманіття і формування екологічної мережі: а) збереження природно-заповідного фонду, наукові дослідження та розробки у сфері охорони навколишнього природного середовища; б) розвиток просторових елементів екомережі; збереження видів тварин і рослин, занесених до Червоної книги України [44].

ВИСНОВКИ

Сучасний стан довкілля у Вінницькій області можна охарактеризувати як досить стабільний, що склалося за відсутності значних за площею або обсягами забруднень аварійного генезису.

1. Динаміка стану довкілля – це спрямовані зміни структури зв'язків між об'єктом і його екологічним середовищем, викликані антропогенними процесами, які відбуваються в інших територіальних (просторових) утвореннях, наслідком яких є внутрішньооб'єктні структурні зміни (перебудови) і зміни якості вміщуючої речовини як самого об'єкта, так і його

екологічного оточення.

2. Упродовж останніх років спостерігалось зменшення обсягів викидів, що пояснюється переважно скороченням виробництва. Починаючи з 2011 року понад 40% викидів до повітря (від їх загальної кількості) у межах області склали викиди автотранспорту, майже 48% – викиди Ладижинської ТЕС та понад 3% – газопроводів. Забруднення інших підприємств Вінницької області складає близько 10%. В великих містах частка автотранспорту в забрудненні атмосферного повітря складає до 90%. Оскільки у Вінницькій області головним джерелом надходження забруднюючих речовин є спалювання палива, переважаючими речовинами, які викидаються до атмосфери, є діоксид та інші сполуки сірки (28,62%), оксид вуглецю (38,10%) та сполуки азоту (10,85%).

Домінуючим чинником забруднення водойм є робота очисних споруд каналізації. Загальною проблемою очисних споруд Вінницької області є наднормативне забруднення азотом амонійним та органічними речовинами стічних вод, що скидаються у водойми. Це пов'язано із зношеністю обладнання очисних споруд. У 2010-2018 роках спостерігається тенденція до зменшення обсягів стічної води, що надходить на очисні споруди, але рівень їх забруднення збільшується, адже скиди розбавлені меншою кількістю води. Подібна тенденція є і з кількістю промивної води, застосованої в технології очистки питної води. Таким чином, щороку зростає навантаження на очисні споруди.

При водогосподарському плануванні і регулюванні якості води необхідно враховувати те, що в результаті антропогенного впливу відбувається забруднення природних вод, що призводить до погіршення якості води для водокористування. Забруднена вода може стати непридатною для цілого ряду водокористувачів. Ось чому при оцінці впливу господарської діяльності на водні ресурси необхідно враховувати не тільки їх кількісні, але і якісні зміни.

Для поліпшення екологічного стану річок Південний Буг, Дністер та Дніпро (в межах Вінницької області) необхідно виконувати такі заходи: проводити моніторинг екологічного стану річок, встановлювати ГДС з урахуванням комплексних показників екологічного стану, підвищувати

культуру землекористування, висаджувати ліси у водозбірних басейнах, де спостерігається знижена лісистість. Першочергове виконання цих заходів повинно проводитись на територіях, що характеризуються нестійким екологічним станом [27].

Вирішення проблеми збереження і відновлення родючості ґрунтів Поділля потребує збільшення внесення на 1 га ріллі органічних добрив як мінімум у 5-8 мінеральних – у 5-6 разів. Для створення екологічно збалансованої структури сільськогосподарських ландшафтів необхідно довести у краю площу ріллі до 45-55 %, сіножатей і пасовищ – 40-45%, лісистості всієї території – 17-18%, полезахисних насаджень – 2,0-2,5% від площі орних земель, зменшити площу ріллі в 1,5-1,8 разів, збільшити площу під багаторічними травами у 2,2-2,5, лісами – в 1,2-1,3 рази. Враховуючи властивості місцевих ґрунтів, особливості клімату, рельєфу та організаційно-господарські умови, встановлення екологічно балансу в агроландшафтах, у кожному конкретному випадку, можна досягти і при відхиленні від рекомендованої їх структури [15].

Вагомою причиною зниження родючості ґрунтів є незбалансоване внесення добрив, недотримання комплексу агротехнічних заходів.

Накопичення твердих побутових відходів у виробничій та побутовій сферах є джерелом істотної екологічної небезпеки та соціальної напруги, що створює негативний імідж населених пунктів Вінницької області. Сьогодні майже усі полігони потребують невідкладної санації та рекультивації. Залишається невирішеним питання створення нових полігонів.

3. Основними причинами зменшення рівня біорізноманіття у Вінницькій області є відсутність збалансованого функціонування господарської діяльності, зокрема це пов'язано з приватизацією земельних ділянок, внаслідок чого відбуваються зміни складу, структури ґрунтів, забур'янення земельних угідь, які не освоюються, розорення пасовищ, сіножатей [44].

У натуральному стані залишилися ділянки вздовж річок, частково – неосушені болота, торфовища, морфологічно й літологічно різноманітні вершини

горбів, карстові форми рельєфу (на півдні області), форми рельєфу з виходами на поверхню глини, вапняків, крейди, гіпсу, пісковиків, гранітів, де фрагментарно збереглась лісова, степова, лучна і водно-болотна рослинність, площі яких становлять до 5 % від площі території області.

З метою їх збереження, на території області створено 400 територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Об'єкти та території природно-заповідного фонду, а також землі, що складають регіональну екологічну мережу, яку включено до проекту генеральної схеми планування Вінницької області.

Загальна кількість видів флори на території регіону – 600, загальна чисельність видів фауни – 871, занесених до Червоної книги України – 91. Видів, які охороняються відповідно до Угоди про збереження мігруючих водно-болотних птахів – 57 [44].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойченко С. Г. Глобальні і регіональні коливання (зміни) клімату та можливі екологічні наслідки від них на території України: напівемпіричні моделі, сценарії / Світлана Григорівна Бойченко. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора географічних наук 11.00.09 – метеорологія, кліматологія, агрометеорологія. – Одеса, 2005. – 35 с.
2. Вінницька область. Географічний атлас : Моя мала Батьківщина: Видання 2-е, виправлене і доповнене. – К. : ТОВ «Видавництво Мапа», 2004. – 20 с.
3. Власенко І. В. Сучасний екологічний стан Вінницького регіону в ринкових умовах господарювання / І. В. Власенко, В. В. Блащук // Збірник наукових праць ВНАУ. Безпека продуктів харчування та технологія переробки. № 6 (46). 2011. – С. 143-150.
4. Водні ресурси та якість річкових вод басейну Південного Бугу / [В. К. Хільчевський, О.В. Чунар'ов, М.І. Ромась та ін.]; за ред. В.К. Хільчевського. – К. : Ніка-Центр, 2009. – 184 с.
5. Денисик Г. Вінниччина: загальні й регіональні екологічні проблеми. Навчальний посібник / Г. Денисик, О. Мудрак. – Вінниця, 2005. – 140 с.
6. Дєдов О. В. Поліпшення екологічного стану агроландшафтів Поділля: плани і реальність / О. В. Дєдов, Ю. М. Шкатула // Збірник наукових праць ВНАУ. Екологія. №7 (47). – 2011. – С. 97-101.
7. Доповідь про стан навколишнього природного середовища у Вінницькій області (2013 рік). – Вінниця : Б.в., 2014. – 257 с.
8. Доповідь про стан навколишнього природного середовища у Вінницькій області (2014 рік). – Вінниця : Б.в., 2015. – 260 с.
9. Доповідь про стан навколишнього природного середовища у Вінницькій області (2015 рік). – Вінниця : Б.в., 2016. – 244 с.
10. Доповідь про стан навколишнього природного середовища у Вінницькій області (2016 рік). – Вінниця : Б.в., 2017. – 259 с.
11. Доповідь про стан навколишнього природного середовища у Вінницькій області (2017 рік). – Вінниця : Б.в., 2018. – 247 с.

12. Колісник А. В. Вплив техногенної діяльності на стан поверхневих вод Вінницької області / А. В. Колісник // Людина та довкілля. Проблеми неоекології. № 1-2, 2012. – С. 137-143.
13. Мудрак О. В. Природно-заповідна мережа Вінницької області та шляхи її оптимізації / О. В. Мудрак, В.С. Поліщук, В.І. Ворона, І.С. Осадчук // Збірник наукових праць Вінницького державного аграрного університету. – Вип.12. – 2002. – С. 50-66.
14. Регіональна програма охорони навколишнього природного середовища та раціонального використання природних ресурсів на 2013-2018 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vin.gov.ua/dep-apr/normatyvno-pravova-baza/393-pryrodookhoronni-prohramy/7394-rehionalna-prohrama-okhorony-navkolysnogo-pryrodnoho-seredovyscha-ta-ratsionalnoho-vykorystannia-pryrodnykh-resursiv-na-2013-2018-roky>. – Назва з екрану.
15. Схема екологічної мережі Вінницької області [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.vin.gov.ua/dep-apr/ekolohichna-merezha/12370-pro-zatverdzhennia-rehionalnoi-skhemy-ekolohichnoi-merezhi-vinnytskoi-oblasti-2>. – Назва з екрану.
16. Цицюра Я.Г. Ґрунтовий покрив Вінниччини: генезис, склад, властивості та напрями ефективного використання : монографія / Я. Г. Цицюра, Л. Ф. Броннікова, Л. В. Пелех. – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. – 452 с.
17. Яцентюк Ю. В. Екомережа Вінницької області / Ю. В. Яцентюк. – Вінниця: ПП «ТД «Едельвейс», 2011. – 128 с.
18. Яцентюк Ю. В. Антропогенні парагенетичні ландшафтні комплекси / Ю. В. Яцентюк // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Географія. – 2006. – Вип.12. – С. 43–48.
19. Яцентюк Ю. В. Наукове обґрунтування створення регіонального ландшафтного парку «Мурафа» / Ю. В. Яцентюк // Український географічний журнал. – 2006. – №4. – С. 34–37.
20. Яцентюк Ю. Функціональне зонування території запроєктованого регіонального ландшафтного парку „Мурафа” / Ю. Яцентюк, Є. Ворона // Історія

української географії. Всеукраїнський науково-теоретичний часопис. –2006. – Вип. 2 (14). – С. 67–69.

21. Яцентюк Ю. В. Національні природні ядра екомережі Вінницької області / Ю. В. Яцентюк // Український географічний журнал. – 2011. №2. – 48-52.

22. Яцентюк Ю. В. Регіональна екомережа Вінницької області / Ю. В. Яцентюк // Людина та довкілля. Проблеми неоекології. № 1-2, 2012. – С. 77-85.

23. Яцентюк Ю. В. Загрози біотичному та ландшафтному різноманіттю Вінницької області / Ю. В. Яцентюк, Є. І. Ворона // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Географія. – 2012. – Вип. 24. – С.26–32.

24. Яцентюк Ю. В. Водогосподарські антропогенні парагенетичні ландшафтні системи / Ю. В. Яцентюк // Людина та довкілля. Проблеми неоекології. – 2013. – №3-4. – С. 147–152.

25. Яцентюк Ю. В. Історія дослідження антропогенних парадинамічних і парагенетичних ландшафтних систем / Ю. В. Яцентюк // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 4. Географія і сучасність. – 2014. – Вип. 19 (31). – С. 45–52.

26. Яцентюк Ю. В. Перспективні історико-географічні заповідні об'єкти Вінниччини / Ю. В. Яцентюк // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 4. Географія і сучасність. – 2014. – Вип. 20 (32). – С. 168–173.

27. Яцентюк Ю. В. Промислові антропогенні парадинамічні та парагенетичні ландшафтні системи міста Вінниці / Ю. В. Яцентюк // Людина та довкілля. Проблеми неоекології. – 2014. – №3-4. – С. 94–98.

28. Яцентюк Ю. В. Екомережа як антропогенна парагенетична ландшафтна система (на прикладі Вінницької області) / Ю. В. Яцентюк // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Географія. – 2014. – Вип. 26. – С. 17–24.

29. Яцентюк Ю. В. Парадинамічні антропогенні ландшафтні системи та забруднення поверхневих вод міста Вінниці / Ю. В. Яцентюк // Наукові записки

Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Географія. – 2016. – Вип. 28, №1-2. – С. 18–25.

30. Яцентюк Ю. В. Біоцентри локальної екомережі Мурованокуріловецького району Вінницької області / Ю. В. Яцентюк // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Географія. – 2016. – Вип.1 (64). – С. 36–41.

15. Яцентюк Ю. В. Екомережа Мурованокуріловецького району як парадинамічна антропогенна ландшафтна система / Ю. В. Яцентюк // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Географія. – 2016. – Вип. 28, № 3-4. – С. 35–44.

31. Яцентюк Ю. В. Парадинамічна антропогенна ландшафтна система Хмельницької атомної електростанції / Ю.В. Яцентюк // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Екологія». – 2017. – Вип.16. – С. 107–112.

32. Яцентюк Ю. В. Відновлювальні території парадинамічної антропогенної ландшафтної системи екомережі Мурованокуріловецького району Вінниччини / Ю. В. Яцентюк // Людина та довкілля. Проблеми неоекології. – 2018. – №1-2 (29). – С. 29–39

33. Яцентюк Ю. В. Екомережа Жмеринського району як парадинамічна антропогенна ландшафтна система / Ю. В. Яцентюк // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Географія. – 2018. – Вип. 30, № 1-2. – С.101–109.

34. Яцентюк Ю. В. Міські парадинамічні антропогенні ландшафтні системи / Ю.В. Яцентюк // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Екологія». – 2018. – Вип.18. – С. 69–79.

35. Яцентюк Ю. В. Парадинамические связи в горнопромышленных парадинамических антропогенных ландшафтных системах Украины / Ю. В. Яцентюк // Магілєўскі мерыдыян. – Т.18. – Вып.1-2 (41-42). – 2018. – С.71– 76.

36. Яцентюк Ю. В. Восстановительные территории парадинамической антропогенной ландшафтной системы экосети Могилев-Подольского района Винницкой области Украины / Ю. В. Яцентюк // Магілєўскі мерыдыян. – 2018. –

Т.18. – Вып.3-4 (43-44). – С.22–26.

37. Яцентюк Ю. В. Парадинамическая зона минерального (геоморфологического) влияния водохранилищ Подольского региона Украины / Ю. В. Яцентюк // Проблемы на географията. – 2018. – Вып. 1-2. – С. 101–112.

38. Яцентюк Ю. В. Тваринний світ проєктованого регіонального ландшафтного парку «Мурафа» / Ю. В. Яцентюк, Є. І. Ворона // Збалансований розвиток України – шлях до здоров'я і добробуту нації : Матеріали Українського екологічного конгресу. – К. : Центр екологічної освіти та інформації, 2007. – С. 107–112.

39. Яцентюк Ю. В. Динаміка стану навколишнього природного середовища Вінницької області з 1991 по 2009 роки / Ю. В. Яцентюк // Природно-ресурсний потенціал збалансованого (сталого) розвитку України : Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції: У 2-х т. – К. : Центр екологічної освіти та інформації, 2011. – Т.1. – С. 346–348.

40. Яцентюк Ю. В. Сполучні території екомережі Вінницької області / Ю. В. Яцентюк // Екологія/Ecology-2011. III-й Всеукраїнський з'їзд екологів з міжнародною участю: Зб. наук. статей: У 2-х т. – Вінниця : ВНТУ, 2011. – Т. 1. – С. 279–282.

41. Яцентюк Ю. В. Джерела забруднення поверхневих вод території міста Вінниці / Ю. В. Яцентюк // Екологія води : Матеріали I Всеукраїнської конференції. – Вінниця, 2011. – С. 26–29.

42. Яцентюк Ю. В. Антропогенні зміни річок і підземних вод міста Вінниці / Ю. В. Яцентюк, І. М. Война // Географія та екологія: наука і освіта : Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Умань : Видавець «Сочинський», 2012. – С. 216–218

43. Яцентюк Ю. В. Изменение рельефа на территории города Винницы / Ю. В. Яцентюк // Человек. Природа. Общество. Актуальные проблемы : Материалы Международной молодежной конференции. – Воронеж : ИПЦ «Научная книга», 2012. – С. 172–174.

44. Яцентюк Ю. В. Відновлювальні території екомережі Вінницької області /

Ю. В. Яцентюк // Екологія, неоекологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування : Матеріали I Всеукраїнської (з міжнародною участю) наукової конференції студентів, магістрантів, аспірантів та молодих вчених. – Харків : Видавництво ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. – С. 126–128.

45. Яцентюк Ю. Парадинамічні і парагенетичні зв'язки та ландшафти / Ю. Яцентюк // Географічна наука і практика: виклики епохи: Матеріали міжнародної наукової конференції, присвяченої 130-річчю географії у Львівському університеті: У 3-х т. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2013. – Т.2. – С.89–91.

46. Яцентюк Ю. В. Структура та ієрархія антропогенних парагенетичних ландшафтних систем / Ю. В. Яцентюк // Антропогенне ландшафтознавство: перспективи розвитку: Збірник наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції. – Вінниця: ТОВ «Вінницька міська друкарня», 2013. – С. 136–138.

47. Яцентюк Ю. В. Екокоридори Вінницької області / Ю. В. Яцентюк // Екологія, неоекологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування: Матеріали II Міжнародної наукової конференції студентів, магістрантів, аспірантів та молодих вчених. – Харків: Видавництво ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. – С. 153–154.

48. Яцентюк Ю. В. Природно-заповідний фонд Вінницької області / Ю. В. Яцентюк, Н. Ю. Татаренко // Географія та екологія: наука і освіта: Матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції (з міжнародною участю). – Умань: ВПЦ «Візаві», 2014. – С. 365–368.

49. Яцентюк Ю. В. Антропогенні парагенетичні і парадинамічні ландшафтні системи у зоні впливу промислових підприємств міста Вінниці / Ю. В. Яцентюк // Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування: освіта – наука – виробництво – 2014: Збірник тез доповідей XVII Міжнародної науково-практичної конференції. – Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. – С. 95–98.

50. Яцентюк Ю. В. Динаміка стану водних мас Вінницької області за період з 1991 по 2013 роки / Ю. В. Яцентюк, Н. О. Ящук // Географія, екологія, туризм:

теорія, методологія, практика: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 25-річчю географічного факультету Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. – Тернопіль: СПМ «Тайп», 2015. – С. 259–260.

51. Яцентюк Ю. В. Регіональні центри біорізноманіття Могилів-Подільського району / Ю. В. Яцентюк // Матеріали П'ятої Могилів-Подільської науковокраєзнавчої конференції. – Вінниця: ПП Балюк І.Б., 2015. – С. 456–462.

52. Яцентюк Ю. В. Особливості рельєфу Чернівецького району Вінницької області / Ю. В. Яцентюк, А. М. Євсович // Географія та екологія: наука і освіта: Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції (з міжнародною участю). – Умань: ВПЦ «Візаві», 2016. – С. 213–216.

53. Яцентюк Ю. В. Сполучні території екомережі Мурованокуриловецького району / Ю. В. Яцентюк // Матеріали Першої Мурованокуриловецької науковокраєзнавчої конференції. – Вінниця: ПП Балюк І.Б., 2016. – С. 26 – 30.

54. Яцентюк Ю. В. Джерела забруднення річки Дьогтянець у місті Вінниці / Ю. В. Яцентюк, Ю. М. Григоренко // Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування: освіта – наука – виробництво – 2017: Збірник тез доповідей XX Міжнародної науково-практичної конференції. – Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2017. – С.237–238.

55. Яцентюк Ю. В. Заповідні об'єкти міста Вінниці / Ю. В. Яцентюк, Ю. М. Григоренко // Подільський регіон: виклики XXI століття (географічні аспекти): Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Тернопіль: Крок, 2017. – С. 150–156.

56. Яцентюк Ю. Перспективні до заповідання території Мурованокуриловецького району / Ю. Яцентюк // Матеріали Другої Мурованокуриловецької науково-краєзнавчої конференції. – Вінниця: ПП Балюк І.Б., 2017. – С. 443–450.

57. Яцентюк Ю. Річки Чернівецького району Вінницької області / Ю. Яцентюк // Матеріали Першої Чернівецької наукової історико-краєзнавчої конференції. – Вінниця: ПП Балюк І.Б., 2017. – С. 246–249.

58. Яцентюк Ю. В. Екомережа Могилів-Подільського району / Ю. В. Яцентюк // Матеріали Шостої Могилів-Подільської науково-краєзнавчої конференції. – Вінниця: ПП Балюк І.Б., 2017. – С. 420–423.
59. Яцентюк Ю. Регіональні центри біорізноманіття Жмеринського району як складові парадинамічної антропогенної ландшафтної системи місцевої екомережі / Ю. Яцентюк // Слідами історії Жмеринського краю: Матеріали першої науково-краєзнавчої конференції. – Вінниця: ФОП Бабій І.В., 2018. – С. 427–430.
60. Яцентюк Ю. В. Сполучні території парадинамічної антропогенної ландшафтної системи екомережі Жмеринського району / Ю. В. Яцентюк // Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування: освіта – наука – виробництво – 2018: Збірник тез доповідей XXI Міжнародної науково-практичної конференції. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. – С. 206–209.
61. Яцентюк Ю. Ключові території парадинамічної антропогенної ландшафтної системи місцевої екомережі Ямпільського району / Ю. Яцентюк // Матеріали Першої Ямпільської науково-краєзнавчої конференції. – Ямпіль–Вінниця: ПП Балюк І.Б., 2018. – С. 27–30.
62. Яцентюк Ю. В. Парадинамічні антропогенні ландшафтні зони гідрогеологічного та гідрологічного впливів гірничопромислових об'єктів на довкілля / Ю. В. Яцентюк // Мікроосередкові процеси в антропогенних ландшафтах: Матеріали науково-практичної конференції. – Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2018. – С. 79–83.
63. Яцентюк Ю. В. Класифікація і типологія парадинамічних антропогенних ландшафтних систем / Ю. В. Яцентюк // Природні ресурси регіону: проблеми використання, ревіталізації та охорони: Матеріали III-го міжнародного наукового семінару. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2018. – С. 386–390.
64. Яцентюк Ю. В. Геоекологія: Навчальний посібник / Ю. В. Яцентюк. – Вінниця: ТОВ «Вінницька міська друкарня», 2012. – 396 с.
65. Яцентюк Ю. В. Особливості екомережі Вінницької області / Ю. В. Яцентюк,

- Д. В. Ярова // Актуальні проблеми сучасної науки та наукових досліджень: Зб. наук. праць. – Вип. 2. – Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2012. – С. 289–293.
66. Яцентюк Ю. В. Історико-географічні заповідні об'єкти Вінницької області / Ю. В. Яцентюк, Н. Ю. Татаренко // Актуальні питання географічних, біологічних та хімічних наук: основні наукові проблеми та перспективи дослідження: Збірник наукових праць ВДПУ / Відп. ред. А. В. Гудзевич. – Вінниця, 2014. – Вип. 11 (16). – С. 7–9.
67. Яцентюк Ю. В. Джерела забруднення і стан атмосферного повітря міста Вінниці / Ю. В. Яцентюк, О. П. Стецюра // Актуальні питання географічних, біологічних та хімічних наук: основні наукові проблеми та перспективи дослідження: Збірник наукових праць ВДПУ / Відп. ред. А. В. Гудзевич. – Вінниця, 2015. – Вип. 12 (17). – С. 55–58.
68. Яцентюк Ю. Парагенетичні та парадинамічні зв'язки в антропогенних ландшафтних системах / Ю. Яцентюк // Українська географія: сучасні виклики: Зб. наук. праць: У 3-х т. – К.: Прінт-Сервіс, 2016. – Т. II. – С. 354–356.
69. Яцентюк Ю. В. Регіональні центри біорізноманіття Крижопільського та Піщанського районів Вінницької області / Ю. В. Яцентюк, В. А. Зіркоvsька // Актуальні питання географічних, біологічних і хімічних наук: основні наукові проблеми та перспективи дослідження: Зб. наук. праць ВДПУ / Відп. ред. А. В. Гудзевич. – Вінниця, 2017. – Вип. 14 (19). – С. 24–25.
70. Geoinformation Technologies for Geocultural Landscapes : European Perspectives. – London : Taylor & Francis Group, 2009. – 291 p.

71.

72.

Анотація
на дипломну роботу
«Динаміка стану довкілля Вінницької області»
магістрантки кафедри географії
природничо-географічного факультету
Богданюк Анастасії Вячеславівни

У дипломній роботі проаналізовано теоретико-методологічні засади вивчення динаміки стану довкілля; розкрито динаміку стану компонентів Вінницької області; розглянуті практичні шляхи та розроблено пропозиції щодо охорони та оптимізації довкілля Вінницької області.

Ключові слова: довкілля, динаміка, екологічний стан, Вінницька область.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел – 61 найменування, 16 рисунків, 21 таблиці. Загальний обсяг роботи – 72 сторінки.

Аннотация
на дипломную работу
«Динамика состояния окружающей среды Винницкой области»
магистрантки кафедры географии
естественно-географического факультета
Богданюк Анастасии Вячеславовны

В дипломной работе проанализированы теоретико-методологические основы изучения динамики состояния окружающей среды; раскрыта динамика состояния компонентов Винницкой области; рассмотрены практические пути и разработаны предложения по охране и оптимизации окружающей среды Винницкой области.

Ключевые слова: окружающая среда, динамика, экологическое состояние, Винницкая область.

Структура работы. Работа состоит из вступления, трех разделов, выводов, списка использованных источников – 61 наименования, 16 рисунков, 21 таблицы. Общий объем работы – 72 страницы.

Annotation
on diploma work
«Ethnocultural landscape of small town Bratslav»
Master of the Department of Geography Faculty of Natural Sciences and Geography
Bogdanyuk Anastasya Vyacheslavivna

The thesis analyzes the theoretical and methodological principles of studying the dynamics of the environment are analyzed; the dynamics of the state of components of the Vinnytsia region is analyzed; the practical ways have been analyzed and proposals on the protection and optimization of the environment of the Vinnytsia region have been developed.

Key words: environment, dynamics, ecological state, Vinnitsa region.

Structure of work. Work consists of entry, three sections, conclusions, list of literature 61 are names, 16 pictures, 21 table. A general volume of work is 72 pages.